

SPEGULO QUA REVERBERAS SUN-LEVI

A woman with long blonde hair, wearing a white, flowing dress, stands on a dark rock in the foreground, looking out over a vast, dreamlike sky. In the center of the sky, a large, ornate castle with multiple towers and spires sits atop a small, floating island. The island is surrounded by lush greenery and a waterfall cascades down its side. The sky is filled with soft, golden light, suggesting a sunrise or sunset, and several birds are seen flying in the distance. The overall atmosphere is ethereal and magical.

HERDER SA

Originala Ido-poemaro

Editerio Sudo

2021

Herder Sa

**SPEGULO
QUA REVERBERAS
SUN-LEVI**

**Kolekturo de 21 original Ido-poemi,
kun prefaco da Gonçalo Neves**

Editerio Sudo

**Espinho, Portugal
februaro 2021**

Spegulo qua reverberas sun-levi

Autoro: Herder Sa

Espinho, Portugal

Todos os direitos reservados / Omna yuri rezervita

Verko en Ido (Idolinguo, Linguo Internaciona di la Delegitaro)

© Herder Sa

© Editerio Sudo — Gonçalo Neves (prefaco e glosario)

editerio.sudo@gmail.com

Revizita da Gonçalo Neves e Partaka

Imajo sur la kovrilo: Pixabay.com

Imajo sur la dopa kovrilo: *The poet man* (“La poetulo”, 2018), kubista oleo-pikturo da © Marlina Vera, Equadorana artistino habitanta Florida, Usa.

TABELO DI KONTENAJO

PREFACO.....	5
Kontre-genezo.....	12
Kato.....	16
Kontinento.....	18
Olduleto.....	22
Poemo en botelo.....	24
Poeto.....	26
Sajeso.....	28
La serpento.....	32
Laboro poeziala.....	35

Manu-poemo por babilar kun la stoni	38
Memor-noto	40
Nokturno	41
Poemo qua su levas ye l'auroro	45
Nokto: posh-guid-libro.....	50
Pri quo revas la klauno.....	54
Princino	57
Pro quo?	61
Sur la strado	65
Falkono.....	67
Voyajo.....	72
Domo anciena	75
GLOSARIO	80

PREFACO

Herder Sa, nomo pasable konocata en Idia, es la pseudonimo o — quale il ipsa expresis lo — la “plum-nomo”¹ di Sady Miguel Rataichesck, Idisto naskinta en 1939, en Ascurra, en Santa Catarina, sudala stato di Brazilia. Il habitis til matura evo en Blumenau, en la sama stato, havas du filii e tri nepoti e nun, kun sua spozino, habitas Florianópolis, sur la insulo Santa Catarina, chef-urbo dil samnoma stato.

Sa, nun retretinta, esis jurnalisto, docisto (pri la Franca linguo) en liceo statala, advokato e direktisto en korto judiciala. Il studiis la Franca, l’Italiana, la Hispana, la Germana ed anke plura lingui auxiliar: Interlingue-Occidental, Novial (surfacale) e, definitive, Ido.

---

¹ Mesajo 6623 en la Yahoo-grupo Idolisto (2002-07-10).

Sa debutis en Idia en 2000 per mesajo en la Yahoo-grupo Idolisto,² en qua il respondizis komento da Michael Talbot-Wilson pri la verko *Evangelio da Santa Lukas*, tradukita da Linus Kauling en 1926.³ De lore il ne cesis partoprenar la Ido-vivo di ta grupo, pasable ofte, kelka-foye mem intense, quankam kun kelka interrupti, til olua klozesio en 2020.

Precize per ta mesaji es posibla kelke levar la velo qua kovras lua figuro e konoceskar ulo (tamen ne multo!) pri lua pensado, konoci, interesi, preferi e prizi. En mesajo adresizita a sua samlandano Geraldo Boz Junior, il asertas ke en Idolisto il es “simpla Ido-lektanto od Ido-lernanto”,⁴ ma ta aserto montras troa modesteso, nam il ofte kontributas per interesiva mesaji: exemple, responde a Don Gasper, il donas detali pri Abelardo de Sousa (1920–1986), Brazilian Volapükisto.⁵ Tempope il revelas anke

---

² Mesajo 3262 (2000-08-21).

³ Nun disponebla che: www.ido-vivo.info/evangeliolukas.pdf

⁴ Mesajo 5454 (2001-11-24).

⁵ Mesajo 5463 (2001-11-26).

personal detali, exemple, sua opiniono pri futbalo⁶ o pri certena televizion-programi, quin il, responde a James Chandler, judikas kom “universala plago”.⁷

Tamen lo precipua es lua kulturozesos,⁸ lua interesi e konoci lingual e literatural. En 2005 il audacas publikigar, anke en Idolisto, sua original poemo “Pro quo?”⁹, qua meritas quika laudo da Partaka.¹⁰ Tamen, segun semblo, pro troa modesteso o manko di su-fido, Sa ne inklinesas a montrar sua original produkturi e preferas publikigar tradukuri, exemple, la unesma chapitro di *Pinokio*, qua aparis en Idolisto en l’antea yaro.¹¹

---

⁶ “Me devas anke dicar ke me prizas la futbalo kom spektajo, sen ecesaji o fanatikesi” (mesajo 6568, 2002-07-01).

⁷ Sa hike aludas *Big Brother* e “nauzeiganta e pestoza similaji” (mesajo 6741, 2002-08-08).

⁸ Quon montras, exemple lua mesajo 6789 (2002.08-15) pri Karl Raimund Popper (1902–1994), Austriana-Britaniana cienco-filozofo.

⁹ Mesajo 13326 (2005-01-27).

¹⁰ “Brave, Herder! / Tre bela poemo! / Recevez mea sincera gratulo ed amikal saluto!” (mesajo 13327, 2005-01-28).

¹¹ Mesajo 11746 (2004-04-12).

Anke en *Progreso* il aparigis nur tradukuri:

- “Lamento dil Oficiro pro sua kavalo mortanta”, poemo da Cecília Meireles (1901–1964), Braziliana poetino ed anke profesoro e jurnalisto, pri qua il publikigis, en la sama numero, kurta biografio (2003, n-ro 327, p. 9–11).
- “Ye un kloko matine”, “La desespero dil oldino”, “La ludileto dil povro”, ek *La splino di Paris*,¹² prozo-poemi dal Franca klasiko Charles Baudelaire (1821–1867) (2004, n-ro 332, p. 23–25).
- “La bela Dorothée”, poemo dal sama autoro e del sama verko (2008, n-ro 341, p. 9–10).

---

¹² *Le Spleen de Paris* (1869), postuma prozo-poemaro, konocata anke kom *Petits poèmes en prose* (“Mikra prozo-poemi”).

Segun *Bibliografio di Ido* (2000),¹³ Sa publisis nur du libri:

- Charles Baudelaire: *La splino di Paris*. 2012. Per Lulu. 120 p.
- Lao Ce: *Tao Te Ching* (segun Angla tradukuro da Man-Ho Kuok, Martin Palmer e Jay Ramsay). Hilversum, 2019, 47 p. (pdf-edituro).

Do, itere tradukuri. Pro to me astonesis kande, sat recente, Sa, tre timide, komencis sendar a me plura poemi e noveleti original e, precipue, kande me recevis la listo de lua verki, quin il insisteme nomas “amatorala skribaji” e qui, maxim-granda-parte, “dormas en kayeri e kesti”. Nu, ica listo kontenas la tituli di 9 poemi original (kun la indiko “edc....”, quo montras olua nekompleteso), 11 poemi tradukita e 22 prozo-verki tradukita. La tradukita autori es multa e montras la multeso di lua interesi: Baudelaire, Carlo Collodi, Saint-Exupéry, Jules Renard, Bertrand Russel, Lao-Tse, Jerome K. Jerome,

---

¹³ Nun disponebla che: <https://archive.org/details/bibliografio-di-ido-3ma-ed-2020>

Nikolai Gogol. Nu, sat longa listo! Pro quo ol ne divulgesis antee? L'auto-ro ipsa explikas lo en quaza prefaco di ta listo:

“Nunadie, same kam ta-tempe, [t.e. en la tempo kande il skriptis la verki] me ankore ne pensas pri divenar idist auto-ro, nam, me mustas konfesar, sen falsa modesteso, ke me indijas plu bona konocado dil Linguo ed anke ne havas forci por ‘brandisar la plumo’.”

Nu, me havas altra opiniono. Es ya vera ke lua verki bezonas kelka lingual poliso (probable pro lua nekontinua kontakto kun Ido), ma to apene afektas lia intrinseka valoro. Me do rezolvis, unesme, redaktar, revizar (kun dankinda helpo da Partaka),¹⁴ korektigar e titulizar lua poemaro... e me tote ne repentis ke me facis ta laboro tempivora! Hike la lektero ya trovos 21 poemi qui es — me dicez lo sen hezito e sen irga flatemeso — vera perli. La temi es diversa, ma l'inspireso nul-tempe mankas. Lua versi, sive kurta, sive

---

¹⁴ Me dankas anke Tiberio Madonna, quan me konsultis pri lingual dubito koncernanta certena verso.

longa — kelka-foye mem tre longa — senrima, libera de omna kateni, expresas profunda sentimenta, bele vortizita, kun richa vortaro ed ofta literatural reminici pasable subtila.

Yen do, kara lektero, konocinda ed esplorinda fasko de poemi fresha, autentika e sincera, qui livras a ni ulo ne-ofta en la literaturo di Ido: poezio ya rafinita, intelektal, e mem kelke filozofial, ma, samtempe, facile komprenebla e senpene juebla. Vu ne mustos rilektar singla verso e surmenar vua kompatinda cerebro por ekstraktar posibla, nebulatra od apene dechifrebla signifiko. Kontree, vu povos lektar fluante la poemi, sen esforto, ed olci, dum la lekto, ajile transportos vu vers mondo plu agrebla, plu interesiva e plu vivinda kam la nuna e hika, quo, mea-judike, es meritata atingo e suceso da skriptero qua, forsan sen konciar lo o mem sen volar lo, es magna poeto.

Me joyas ke la bela Linguo Internaciona di la Delegitaro atraktis il e ke me havis la privilejo kontributar al aparigo di ca poemaro.

Gonçalo Neves

Kontre-genezo

Sep kandelabri, sep steli,
extingesis,
sep anjeli sonigis trumpeti

sep kavalkeri ek-iris la flami...
la sepesma: Morto,
sequesis da l'Inferno.

Obskur espado ek-iris la fauco dil Bestio,
mar-aqui vaporeskis.
vitra lagi extensesis meze di fairi,
draki emersis de la profundaji.

Nun, reji ploras, laceras sua vesti, vundas sua pektoro;
princi vagas.

Ye la komenco-fino ne homo expediis maligna vehili, mashini asasinera;
alta kameni nociva sputis industrial veneni,
homo subversis klimato, plu-multigis armi, militi,
des-fertiligis agri e gardeni per kemiaji nauzeigiva,
sufokis aromi, liberigis gasi mortigiva,
agulagis sua frati sur la shelo di arbori mortinta,
quale papilioni,
plumultigis odii e militi,
ocidis revi...

Tero cesis gastigar esperi,
produktar semini, frukti, verdaji...
la brutaro mortigesis.

Ne-kontenta,
lu sikigis fluvii e mari,
exterminis, unope, la speci,
la granda cetacei, la fishi,
venenizis l'aero
abatis l'uceli,
nihiligis naturo,
torchagis agri, urbi, foresti,

perisigis l'arboro dil Savo
destruktis paradizo.

Nun la lampi extingesas en la cieli,
la suno e la luno fuzezas,
e ne plus separas lumo de la tenebro,
la cieli mem desaparas, e l'aqui vaporeskas...

Ek tenebri funesta
la sepesma kavalkero — Morto,
aparas
e falchas la lasta viro.

Kato

Pri quo revas kato

qua dormetas sur la solio dil fenestro?

Kad pri deaji felinatra

somnolanta en la avanchambri dil faraoni?

Kad pri ancestri, persekutata da brutali e supersticozi?

Kad pri sorcistino, qua amis kati nigra?

O ka forsan il memoras la hiera renkontro kun katino sur la teguli

di edificio vicina,

od ankore pri l'omna-dia stonagado da apuda puero

petulanta,

qua odias kati?

Il somnolas, revas, sonjas

an fenestro dil triesma etajo,
ne suciema pri deliri, o precipisi
e ja anticipas la plezuro —
recevar karezi, nutrivi,
quik kande lua mastro arivas heme —
e dormetar itere
sur la berjero dil salono.
Il konvinkesas
ke il tre bone dresis sua mastro
e li esas felica
kune.

Kontinento

Ho magial kontinento,
tra oceani, tempesti, miraji,
meze di nebuli, nostalgii,
quante ni revas pri tua monti, tua plaji, tua palmi,
pri tua nimfi ed oreadi,
quante ni sospiras pri tua insuli lumoza,
tua pastori, tua bela mulieri e tua paco.

Dolca muziko fluas tra tua katedrali,
tua suno invadas la kordii,
varmigas la celuli dil monakeyi
ube monaki felica,

meze di incensi, vizioni, ceremonii kalma,
veneracas deaji dolca e pacema.

Ho ne-violacata empireo dil inocenti,
kontinento celata,
mali, viperi, invaderi, vandali, ne en-iras tua portali.

Ho rejio sen-vintra, lando virginala,
ja arivas til ni la muziko di tua fluti,
on audas ja la tamburi e tamtami de tua foresti.

Ho Kontinento misterioza,
preparez tua tabernakli

garnisez la tabli dil festino
assemblez tua populi
decensigez la floti qui navigas tua fluvii, ad-monte.

Lulez per tua berso-kanto magiala
la dolca traiti di tua geografio.
Ek-vokez de la foresto
jaguari, cigni, gepardi, tigri, naktigali, sovaji,
por paradizatra kunvivo.

Pozez lilio, pano, vino, fluto,
an la pordo dil familii.

Ni esas barbara, fiera ma pacem invaderi.

Ni ne venas lotriar richaji,

ni ne ambicias oro, arjento, lapidi,

ne venas invadar od inkombrar tua vilaji.

Ni ne kun-portas pafili, poniardi,

nur instrumenti, utensili... revi.

Ni esas konquesteri

qui nur volas konquestesar.

Ho Kontinento, qua tushas la cieli e la eri.

Apertez tua brakii,

por ni, Migranti dil Nokto.

Olduleto

Olduleto dormema bersas memoraji
en la stulo ocilanta.

Il memoras:

kande

arbori fruktifis, gardeni florifis,

yunini ridetis;

matro, patro, avi esis eterna,

ne existis morto,

nur homi lontan ne-konocata, maladeskis e mortis,

domi havis legum-bedi, haneyi, hanuli kantanta,

kati, hundi... sunoza matini.

Vespere, pos somerala pluvegi,
pirati en papera naveti
navigis alonge la kanaleti avan la domo;
domi ne esis klef-klozita,
amiketi libere en-iris, ek-iris,
treni siflis en la vespero,
pronta departar.

Ta-tempe
on esis yuna,
suficis revar...

Poemo en botelo

Poeto pozis versi en botelo
e jetis la botelo al mar'.

Insulani trovis la versi,
ma ne savis lektar,
e jetis la botelo al mar'.

Altra-loke
sur plajo mem plu distanta
saji aceptis la versi,
ma anke li ne sukcesis dechifrar,

li ri-stopis la botelo
e jetis ol al mar'.

Nun

la botelo repozas en la profundaji;
polpi, fishi, maral steli venas regardar,
ma anke li ne savas lektar.

Poeto

Poeto, paciente, sen-cese,
talias poemo, quaze per nudigar petra bloko,
quaze kom petro-taliisto.

Lu for-jetas partikuli, despuraji,
des-espereme persequas nayadi, deini, perfektesi,
tra la harda marmori dil inspireso.

Nokte, alonge lua ne-dormado,
lua fingri tremas, lua dorso doloras, lua mento fulguras,
pro la ruda laboro,
e lu tormentesas pro kruela des-esperi, dubiti, questioni...

Lapid-taliisto,
de fru-matine lu penas submisar hardesi,
materialigar revi.

Ministo,
lu exploras la sinui dil vortari,
serche celata senci,
probas ekstraktar versi
quaze per arachar eludem lapidi ek monto:
rara rubini, smeraldi, safiri...
Plurafoye,
lu ekstraktas nur skorii.

Sajeso

Sajeso, — santa spirito —
quaze joyoz, desobediem infanto,
eskapis del gremio dil Santa Virgino,
del surveyado dal gard-anjeli,
por fore ludetar en la agri dil Sinioro.

Deo eterna, omno-savanta,
(ma ne omno-povanta)
amas la homi, konocas lia yugo, ma
Deo eterna,
lu nur povas turnar sua okuli vers la fugem Infanto,
e lua regardo, quale fulmino, penetris la limiti dil zodiaki,

vidis lu preterpasar la agri cielala, l'universala pilastri,
sen-fina stelari, kosmal oceani, hidrogena gas-nubi,
ultra-violeta radiaci, nigra trui, galaxii...
vidis lu ek-irar la Arkani, ad-irar Materio...

Tale l'inocent e kurioza Sajeso
infantatre ek-iris la cielala provinci,
imersis su en la geografii dil Karno;
quale zefiro penetris ta universo,
deskovris enti frajila, ne-potentia —
homi — qui pensas, intelektas, savas...
kondamnita koncie regardar sua balda, propra morto.

Il deskovris dursto,
hungro, famino, odio, amo, amoro, morto,
doloro, tormento, lakrimo,
persekuto, militi,
sufro, maladesi, plagi
oldeso, perdo, jemi, lakrimi,
ne-util esperi,
ne-extingebla des-esperi,
ne-potentia inquesti filozofiala,
adorado di falsa deaji despotala,
kredi deliranta, meze di templi e piramidi indiferenta,
ne-sentem imaji e penati, qui ne respondas al pregi e plendi.

Pos kontemplar ta mondo, la fato ne-evitebla, la vivo omnivora,
Sajeso — ne-quiet Infanto —
per bunta kometo, departis ek la kosmal fragmento
e tra la yarmili e la stelala polvo retro-venis al cielala santuario.
Ed ibe, meze di la memoraji pri sua voyajo,
lu inocente duras ludar
kun sua konki, sua steli, sua flori...
an la pedi di la Virgino Santa.

Ma nun... lu savas.

La serpento

Serpento, serpento
pro quo tu tardesas?
Serpento, serpento,
pro quo tu tardesas?

Manuo-en-manue,
serpentatre,
infanti joyoze kantas, dansas, cirkulas tra la korto dil garderio:

Serpento, serpento
pro quo tu tardesas?
serpento, serpento,
pro quo tu tardesas?

Subite, pro sorcala fantazio,
sub la lumo pala dil vintro, li metamorfosas su.

Manuo-en-manue, ne plus esas infanti,
qui kantas, dansas, cirkulas
— ma —
sacerdoti, meteorologiisti,
veturisti, tuberklosiki,
funeristi, buchisti,
sen-hara siori,
matroni, vidvini, navisti,
koqueyestrini e mestieristi...
qui nun dansas e kantas en la korto:

serpento, serpento,
pro quo tu tardesas?
serpento, serpento,
pro quo tu tardesas?

Laboro poeziala

Lernar la gramatiko dil vesperi

foliumar foresti

verifikar la etato di la kozi

explorar voyeti sekundara

dechifrar etimologii

navigar estuarii ne-konocata

sequar la hufi di la bestii

debushar an labirinti

cernar vildo

chasar apri

defiar arlekini

afrontar eki

for-jetar bagateli
forigar banditi
kunvokar bardi
brandisar lanci
dis-solvar sekti
acensar balkoni.
akutigar poniardi
invadar akropoli
en-irar alkovi
lacerar baneri
destruktar bastioni
invitar bayaderi
simoniar tituli...

meze di ta pelmelo
poeto tramplas,
laceras sua vesti,
vakuigas kupi,
deliras...

serchas sua verso.

Manu-poemo por babilan kun la stoni

Por babilan kun stoni

— silexa, quarca o roka —

dechifrar lia vorti okulta, lia signi,

bezonesas milyara mutesi,

ne-finita silenci, pauzo milyara.

Nam la sekundi dil stoni e dil petri

kontesas per eri.

Eternesi bezonesas

por ekstraktar lia sekreti,

lernar lia mentii

lia veresi,

por vidar lia flugo ocidiva,

lor anciana batalii,
o lor la stonagado dil santi,
lia pacienta polisado
sub aquo-fali kantanta,
lia muelado
sub la roti di Romana charioti,
o sub la grindo-petri dil yarmili.

La sekundi dil stoni kontesas
per eri
e bezonesas longa tempo
por dechifrar lia strii, lia makuli, lia cikatri,
por penetrar lia krud-petra kordio,
qua tante similesas anmo homala.

Memor-noto

Mortinti,
ni nur transvivas kom memoro
en nia frati, amiki;
kande li mortos, nia ped-traci
dis-solvesas en la oblivio.

Suno, ucelo, rozo...
celesas en la nokto
e rivenas kun l'auroro.

Amo, beleso, verajo,
celesas en la morto...

Kad esos auroro?

Nokturno

Dum la silenco noktala
lejer bruiseți,
voceti,
eskapas tra la chambro,
en la tenebri.

Ne esas muso, vento,
o monstra fantomo naskint ek vana timi,
qui glitas sur la moketi,
nur kozi inertia —
planko-sulo,
moblo kaduka,

ligna lato di jeložio,
ikono —
qui, per kraketado delikata,
preske ne-audebla,
laxigas sua molekuli,
distensas
la ligna nodi fatigita
di sua osti;
— l'una o l'altra —
tempope, kelkafoye,
per ta bruġseti,
feble ekigas memor-sospiri
pri prim-tempa foresti;

diskrete babilas, susuras,
sekreti,
por paliatar sua dolori.

L'omna-dia domal bruisi:
pazi, konversadi, impreki,
ridadi, plendi, plori
ne plus reverberesas,
la libri ipsa repozas,
ne plus mute dialogas
sur la tabuli.

En domo anciena,
qua ja suportis plura generacioni,
ta-hore nur ta intermitanta
bruiseti
narkotigas la ombri.

Meze di torpori, letargii,
silencoze,
termiti rodas kerni,
vivo rodas dorminti.

Poemo qua su levas ye l'auroro

Ho poeto kompatinda, fatigata por marchar sur la cindri dil nokto,
tu nur volas plugar la agri dil Revo...

Tu vizas poemo simpla,
preske nur enumerado:
senti, revii, impresii...
nulo pluse;
poemo kalidoskopa multe facetizita,
poemo qua su levas quale auroro.

E l'arto? ulu questionas,
e tu respondas:

mea poemo esas fluvio, qua ne respektas rivi.

Il ne volas — il dicas — ke lua poemo
pagez dismi ad expliki, normi, o cienci,
ke ol esez katenizita da rigida reguli,
da statuti severa, enigmati ruzoza, vorti sterila.

Il volas ol spegulo
qua reverberas sun-levi, vesperi pluvoza,
flori odoranta, flugo di ucelo super aqui pura.

Il ne volas ke lua verso esez plendo di forcato,
facado kava di vana teorii,

ma ridado di infanti, stroko en la pektoro,
velo,
tra ol-qua la disko dil luno lumizas voyeti
por la pedi nuda, inter la dorni
vers amo, amoro, emoco,
for par-laborata artifici, ne-utila filozofii, sik konjekturi.
Il volas ke ol ezez:
busolo, astrolabo, kalidoskopo, vento-rozo,
quieta goelete libera qua decensas la fluvii
di lua geografio.

Lua poemo devas balnar su
en la glorio di sun-levi e pluv-arki

meze di ritmo di pluvii dormetiganta, nokti steloza, kanti lontana.

Il volas nomar stelo

la stelo

floro

la floro

luno

la luno

e ke lua poemo repetez: stelo, floro, luno;

nulo pluse.

Ol mustas desprizar reguli,

statuti severa,

juar nur inocentesi, simplesi,
nur submisesar al rideto dil infanti, al muliero amema.

Ke lua poemo esez pano e vino
sub la rozi dil gardeno, pos ruda jornado.

Nokto: posh-guid-libro
(Teatrajo ne-certa)

On levas la kurteno.

Papera nenufari fluktuas sur vitra lageto,
celuloida cigni dormetas sub steli kartona.

Pomi falsa pendas
sur la veluri di gazon-agro artificiala...

Fore — cigani kantas, audesas piani.

Ek la kulisi,
sfinxi guatas la siklo lunala

qua tranchas kotona nubi en la fals azuro.

Nul hundo aboyas, nulu vehas extere,
baneri fatigit inerte pendas.

Personegi aparas:

kriplo kruc-signizas su ye angulo.

ebriulo imitas toreadoro

kontre rinoceri imaginata,

e komike ped-butias;

jongleri defias preter-pasanti,

asasineri asemblas dagi e pafili,

jendarmi rond-iras,

kleriko klefe-klozas kirko,
amoranti hastas ad-heme,
felin okuli cintilifas en la ombri,
noktal insekti jiras cirkum lampioni,
nano, an fenestro, pleas violino,
grasoza somnambulo stacas sur balkono,
vajisi audesas en dormo-chambro,
matro lulas bebeo en duesma etajo.
Viro fumas sigareto an pordo di apoteko,
arlekini brandisas ligna espadi en l'aero,
mashini vaporagas gasi ne-definita
ek subter-etaji sordida,
muliero ploras apud strado-lanterno,

nokto-vaganti muta pazas...

strado-vendisto apertas sua friandaji-buxo.

Reklamas...

Lore, klaudikant oldulo aparas,

e trifoye frapas la planki, per sua bastono,

e la kurteno falas.

Pri quo revas la klauno

La klauno revas... sonjas...
pri landi lontana,
pri jonki lente ad-iranta la fluvii,
alazit kavali flugant aden la vesperi,
sfinxi beanta
apud turmi krulanta,
pri bestii fantastika pasturanta
en agri ne-reala,
navani salutanta la suno per sua turbani,
trubaduri pleanta an la fenestri,
bel yunini su balnanta sub dolc aquo-fali,
reji prodigema dis-donanta pano al hungrozi,

pontifiki celebranta joyo e beleso,
feini amoroza vaganta en la boski,
papilioni sikiganta sua ali sur la trunko dil baobabi,
yuni surfanta timenda baro-fluxi.

Lor vekar
il questionas la jorno,
spektas la horizonti,
e l'ucel-bandi qui ordinita flugas,
konsultas vento-rozo, busolo, runi,
kristal-bulo vakua
extraktas lud-karto ek paketo
verifikas la kloki sur klepsidro inerta,
e ridetas.

Il metas sua paltoto lacerata,
la pantalono rugoza,
sua chapelo krumplata,
la kravato shifonatra,
manue-pektas sua hararo,
drinkas bitra glutedo
ek nokto-krucho, krevisita, sordida,
e lente ek-iras:
sigareto pendant ek lua labii,
regardo fixa sur sua shui par-uzata,
e, lor marchar,
il nur pensas pri prodaji, joki, moki,
ridachadi
dil spektaklo venonta.

Princino

Ho des-fortunoz princino —
ube tu prekoce mortis,
en la floro dil vivo,
nur floresas nun
rozi dezoliva.

Ploris rejio, ploris rejo...
nam la sorcistini faliis
rivivigar tua rideto,
spozino dil tristeso.

Nun, tua gazelo solitare vagas,
frolas
la graniti di tua tombo,
sub la saliki,
qui ploras.

Ne-konocata vaganti
trista
prosternas an la solio di tua sark-kapelo
ube tua princo
lasis helmo ed espado.
Ho princino des-fortunoz,
rejino dil dezoleso.

La matin-stelo
varsis lakrimi
sur tua sepulteyo,
lun-lumo pala impregnis
tua gala-sarko.

Nun, Jasmini plu-multeskas,
ornas tua santala lito,
parfumizas la nokto.

Nul roto-sulko, semajo,
markizas la agri sterila

di tua vivo;
nur la gondolo di tua sonji
solitara glitas en la cieli.

Ho princino...
sireni ploras,
pro des-feliceso,
ho spozino dil tristeso,
la cieli mem
deploras.

Pro quo?

Li esis quala tu e me:

vir, mulieri, filii, patri, kindi... homi,
quala tu e me.

Li vivis, revis, sufris, juis, ridis, ploris,
quale tu e me.

Pro quo me devas odiar la homi verda?

Ka pro ke me esas flava, pro ke me esas blua?

Quan me cadie devas odiar?

Ka le verda?, ka le blua?

Ka homi qui adoras altra deo,

qui vestizesas diferante,
qui parolas altra linguo,
qui altre opinionas?...

La cielo esas muta,
la dei esas muta,
naturo esas muta.

Ma voco plu alta klamas interne:

me esas tu,
tu esas me.

E quankam tu esas verda e me esas blua,
e me esforcas odiar tu,
me ne sucesas:

nam me esas tu
e tu esas me.

Tua revo esas mea revo,
tua timo esas mea timo.

Tua ridado esas mea ridado.

Tua lakrimi, mea lakrimi...

Nam me esas tu e tu esas me.

Li esis frajila, mortiva, li esis nur preterpasanti,
quala me,
quala la verdi, quala la flavi,
nur preter-iranta,
quala tu e me,

quala la verdi, quala la flavi,
nur preter-iranta,
quala tu, quala me:
viri, mulieri, patri, kindi... homi
quala tu e me.

Ma lore, pro quo?

Ka tu ne audis voco plu alta klamar interne:

me esas tu,
tu esas me?

Pro quo?

Sur la strado

Poeto hazarde marchas
tra urbal labirinti ed ofras versi;
pasanti rude refuzas.

Sur la trotuari,
an la pordo dil taverni
manekini kiromancias
e mokas versi.

Sorcistini
estalas fals talismani, bagateli,
a fil-marioneti anonima,
e mokas bardi.

Strad-komercisti sur la verandi
rakas aden kupi abundanta,
tresayas, ridas,
tote ebriasas
e rude refuzas poeziaji.

Il retrovenas,
pozas vino, lilio, pano
sur tablo.

Plumo inert e kayero vakua
ibe vartas
poemo.

Falkono

Falkono

quan la suno grantas

en meza vintro;

tu suave glitas

tra la matinala lumi,

dolce fendas

la venti

qui karezas tua plumi.

Galanta, tu glitas tra la peizaji

sen-limita

super urbi, torenti, viteyi, plaji,

pavi, agri florizita,
alte,
o reze dil aquo,
kun gracio
pitoresk e feminatra
ucelo qua eteral, efemera,
regardas su
en la spegulo dil aqui,
flugas en la azuro
sur la matinal aquareli,
tra la nuba veli.
Solene tu perchas sur l'altaji
e ne penas unгло-tenar

mea pugno,
kun preso plu forta
por ulsense gratitudar
manuo qua flegis tua alo vundita
da frondi perfida.
Nulo —
petalo flukuanta
ondo — cintilo —
eskapas de tua okuli
tre mikra,
potenta.

Tu nulo savas pri homal industrio,
agemeso,
tu nulo enkofrigas,
nulo jeras
en la kakofonio dil mondo,
modeste, sen fanfari,
tu nur flugas,
expektas, chasas,
bek-pikas nutrivi
por tua filieti,
tu nur magias...
Falkono,
flecho frajila,

ucelo,
frato dil torenti, dil foresti,
esenco,
fier figurizanto dil matino,
kompano fidela.

Voyajo

Pos haltar che repar-doko
proxim mikra planeto, ube habitas la Princeto
(li babiladis dum hori)
poeto, per sua spacal aviacilo, flugis vers Tero,
vers infantatra teritorii di qui la limiti esas:

NORDE:

Montari habitata da feini ed altra personegi dil frati Grimm;
jungli, tra qui Mowgli e Shere Kan, la tigro, kuras;
agri, quin la barono Munchhausen parkuras lor rakontar sua aventuri.

SUDE:

Marvelia, ube habitas Alicia,
ed ube rejino ofras fol teo-partii a chapelifisti,
dum ke kunikli ek-iras kroket-agri.

WESTE:

Ne-finita prati ube red-pel aborijeni e bov-gardisti —
cowboys (fakte, ludem infanti)
ek-iras hollywoodatra skreni,
e ruzoze, ne-fatigeble, sen-sange intermilitas.

ESTE:

vasta Turkistan-i, plus exotika peizaji: dezerti, oazisi.
sabli, mari, ube Simbadi e beduini multeskas,

tendi ube genii ek-iras magiala lampi,
l'Insulo di Robinson, ube Crusoe duras sequar ped-traci di Friday (“Venerdio”),
fora rivi sukusata da tempesti ed uragani
ube navani disembarkas pos mil aventuri,
ondaro sur qua maristi temerara sub la komando da Ahab,
duras persekutar blanka baleni;
sunoza plaji sub kokosieri
e “L’Insulo dil Trezoro”, ube habitas Jim, Ben Gunn, doktoro Livesey, Silver,
└ e... Stevenson.

Ma la poeto mustas retro-venar,
adulti nur kurte permisesas super-flugar ta teritorii,
nur yuni darfas ibe ter-venar.

Domo anciena

Ulanokte,
dum nura instanto,
me vidas ekirar la tenebri,
me vidas stacar itere,
sur la tereno dezerta,
meze di noktal eskombri
tot ek ombro, dezoleso, nebulo,
domo qua ne plus existas.

Kad revo? Kad imagineso?

Fantomi ebriigita da asfixianta parfumi
quin velkanta koroli exhalas,
iras silencoze tra gardeni ne-reala
e kunvenas proxim la puteo anciena.

Sen-fina koridori ekigas voceti ne-preciza,
doloriganta murmuri plenigas la spaci dezoliva,
noktal enti reptanta, minacanta,
venas rodar pueral desegnuri,
qui ek la plomba muri exudas.

La sekundi multeskas e,
per formikumant amaso,

sen-cese konsumas
memoraji, misterii, eternesii...

En fantomatra salono,
patro foliumas olima libro abstruza,
matro brodas magiala flori en la aero.
E stranj enti indiferenta, obstinema polvigas,
pagini, broduro, pensado, revi
quin mento e manuo diligente urdas.
E quale vintral folii,
portata da venti mortigiva,
obliviita legendi venas falar an mea pedi...

Stranja renkontro...

Fratini kantetas bitra rondeli pri infantesi perdita,
nigra sfinxi ne-sentiva guatas tra fenestri vakua,
misterioz aparati pleas ula sorto di kontre-muziko,
genii infantatra foligite vagas e ne-utile gestas,
feini mut e trista venas regardar su en la spegulo
dil roso-guti.

Subite... omno des-apas...

Ed en ta vast e dezoliva quartero di lakrimi e tristesi,
la domo fantomatra desaparas,

l'anjelo di l'oblivii,
qua omno savas pri definitiv absentesi,
sub la lumo febla dil strado-lanterni,
quieta parkuras la harda silenci,
sub la lumo febla dil strado-lanterni.

E tacas.

GLOSARIO

baro-fluxo: granda mar-ondo avane precipitanta su, qua avancas admonte en ula estuarii (tradukita da Dyer per *bore*, *eger*, *eddy-tide*, e da Möller per *Bore*, *brandende Flutwelle*).

kindo: homo infanta o puera. G *Kind*, Nd *kind*.

lontana: fora, desproxima, tre distanta. F *lointain*, I *lontano*.

publisar: aparigar ulo sub imprimita od elektronikala formo, igante ol acesebla al publiko (enduktita da Juste, uzata en ica verko dal prefacinto, ne dal autoro). A *publish*, G *publizieren*.

surfara (tr) glitar sur (la kresto di ondo) per stacar sur specala planko plu longa kam larja. A *to surf*, F *surfer*, G *surfen*, H *surfear*, I *surfare*, Sueda *surfa*.

Herder Sa (pseudonimo dil Brazilian Idisto Sady Miguel Rataichesck) es plu konocata en Idia kom tradukero, ma en lua tir-kesti e komputerala arkivi jacas anke sat granda nombro de verki original.

La 21 poemi qui konstitucas la nuna kolekturo es maxim-granda-parte nekonocata, til nun nepublisita, e certe impresos e delectos la lekteri per sua richa vortaro e delikata tono filozofial. Segun Herder, la poemo esez “spegulo qua reverberas sun-levi, vesperi pluvoza, flori odoranta, flugo di ucelo super aqui pura”. Tala pureso es nun juebla e juinda!

